

**Előterjesztés Madocsa Község Önkormányzata Képviselő-testülete Pénzügyi
Bizottságának 2020. október 28-i ülésének 8. napirendi pontjához**

**Előterjesztés Madocsa Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2020. október 28-
i testületi ülésének 8. napirendi pontjához**

Tárgy: Javaslat Madocsa község településképének védelméről szóló rendelet módosításával kapcsolatos határozat meghozatalára

Előterjesztő: Baksa Ferenc polgármester

Véleményezi: Pénzügyi Bizottság

Melléklet: Madocsáért Egyesület kérelme

Tisztelt Pénzügyi Bizottság!

Tisztelt Képviselő-testület!

A Képviselő-testület a 2020. szeptember 2-i rendkívüli nyílt ülésén azon szándékát fejezte ki, hogy a Madocsa területén lévő Madocsa 019/3 hrsz-on található szürke nyár, a Madocsa 041/30 hrsz-on található kocsányos tölgy, a Madocsa, 044/72 hrsz-on található vadgesztenye, a Madocsa 087/16 hrsz-on található 3 példány fehér fűz, a Madocsa 091/24 hrsz-on található fehér nyár, a Madocsa 091/26 hrsz-on található 3 példány fehér nyár és a Madocsa 0147/65 hrsz-on található vadkörte helyi védelemre méltó érték, amelyet helyi védettség alá kíván helyezni.

Ennek érdekében a község természetvédelmi rendeletének fenti természetvédelmi értékekre vonatkozó megalkotása, továbbá a Madocsa Község Önkormányzata Képviselő-testületének a község településképének védelméről szóló 6/2017. (VII.3.) önkormányzati rendeletének (a továbbiakban: Tkr.) 3. számú módosításáról döntött a 127/2020. (IX.23.) határozatával.

A Madocsáért Egyesület 2020. október 14-én érkezett kérelmében a madocsai köztemetőben található kettős törzsű vadkörtefa és a köré elhelyezett régi sírkövek, valamint a fa mellett található katonasíroknak, továbbá a kettős vadgesztenye fasor helyi jelentőségű természetvédelmi emlékké nyilvánítását kérte. A Képviselő-testület egyetért a kérelemben foglaltakkal.

Annak érdekében, hogy egy eljárásban lehessen lefolytatni a fenti, helyi védelemre méltó értékekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések megalkotását, a Madocsa Község Önkormányzata Képviselő-testülete 127/2020. (IX.23.) határozatában foglaltak újabb határozattal történő kiegészítése szükséges.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet az előterjesztés megvitatására és a határozati javaslat elfogadására.

Madocsa, 2020. október 28.

Baksa Ferenc s.k.
polgármester

HATÁROZATI JAVASLAT

Madocsa Község Önkormányzata Képviselő-testületének/2020. (X.28.) határozata

Madocsa Község Településképi Rendeletének 3. számú módosításáról szóló 127/2020. (IX.23.) határozatában foglaltak kiegészítéséről

1. Madocsa Község Önkormányzatának Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) a község településképi védelméről szóló 6/2017. (VII.3.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Tkr.) 3. számú módosításáról döntött a 127/2020. (IX.23.) határozatával.
2. A Képviselő-testület a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: EljR.) 43/A. § (1) bekezdése alapján az alábbi döntést hozza:
3. A Képviselő-testület a község településképi védelméről szóló 6/2017. (VII.3.) önkormányzati rendeletét (a továbbiakban: Tkr.) módosítani kívánja – a 127/2020. (IX.23.) határozatában foglaltak változatlanul hagyása mellett, annak kiegészítésével – az alábbiak szerint:
Településképi szempontból meghatározó területek lehatárolása az országos és helyi táj-, és természetvédelemmel érintett területek tekintetében, továbbá ezen területekhez kapcsolódó településképi követelmények meghatározása. A helyi területi-, és egyedi védelem alá vonandó természeti értékek az alábbiak:
 - 3.1. a Madocsa 019/3 hrsz-on található szürke nyár,
 - 3.2. a Madocsa 041/30 hrsz-on található kocsányos tölgy,
 - 3.3. a Madocsa, 044/72 hrsz-on található vadgesztenye,
 - 3.4. a Madocsa 087/16 hrsz-on található 3 példány fehér fűz,
 - 3.5. a Madocsa 091/24 hrsz-on található fehér nyár,
 - 3.6. a Madocsa 091/26 hrsz-on található 3 példány fehér nyár,
 - 3.7. a Madocsa 0147/65 hrsz-on található vadkörte,
 - 3.8. a madocsai köztemetőben található kettős törzsű vadkörtefa és a köré elhelyezett régi sírkövek-, valamint a fa mellett található katonasírok által határolt terület,
 - 3.9. a madocsai köztemetőben található kettős vadgesztenye fasor.
4. A Képviselő-testület úgy határozott, hogy a Madocsáért Egyesület 2020. október 14-én érkezett, az előterjesztés mellékletét képező kérelmében foglaltaknak megfelelően a 3.8. és a 3.9. pontokban foglaltak tekintetében a helyi jelentőségű természeti értékeket a TKR 3. számú módosítási eljárása során, helyi védelemmel kívánja ellátni.

Határidő: Béres István főépítész és Tóth Dóra Kata településtervező értesítésére: 2020. október 29.

Felelős: Baksa Ferenc polgármester

Madocsa Község Önkormányzata
Madocsa
Fő u. 24.

Tárgy: Helyi jelentőségű természeti emlékké nyilvánítás iránti kérelem

Tisztelt Képviselő-testület,
Tisztelt Jegyző Asszony!

A Madocsáért Környezetvédelmi és Kulturális Értéktörző Egyesület az alábbi indokokkal kezdeményezi a következő természeti értékek helyi védelem alá helyezését. Ezt a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 25 § (1) bekezdése alapján teszi és kéri a képviselő testületet, hogy a törvény 24. § (1) bekezdés b) pontjában biztosított jogkörében eljárva nyilvánítsa az alábbi faegyedet és környezetét, valamint fasor(oka)t helyi jelentőségű természetvédelmi emlékké!

1) Vadkörte és katonasírok

A Madocsa Temető déli oldalán (koordináta: 46°41'06.9"N 18°57'01.9"E) található kettős törzsű vadkörtefa, valamint azok a régi sírkövek, amelyek felhagyott sírhelyekről lettek félkörben a fa köré elhelyezve. A sírkövek térbeli elhelyezése a szimbolikusan a fa védelmét szolgálja, a fa pedig egyfajta őrzője a közvetlenül mellette található katonasíroknak. A sírokat jelenleg Madocsai Nyugdíjasklub ápolja. Természeti jelentősége természetesen a körtefának van, amely tavasszal csodálatos virágpompába borul. A fa becsült kora minimum 100 év. A három, egymást erősítő elem együttesen a Madocsai Temető egyik kiemelten jelentős kulturális értékkel bíró szegletét alkotja, ezért javasoljuk a körtefa és annak közvetlen környezetét helyi védettség alá helyezését.

Vadkörtefa és a körülötte lévő régi sírkövek

Katonasírok

2) Kettős vadgesztenye fasor

Megyei szinten egyedülálló a Madoccai Temetőben található kettős vadgesztenye fasor, amely a temető két bejáratától indul és tart egészen a déli oldalig. Sajnos az idő folyamán a fasor több tagja kimúlt vagy kivágásra került, ugyanakkor a két fasor a mai napig jelentős pozitív hatás gyakorol a Madoccai Temető hangulatára és látképére. A fasort az utóbbi években megtámadta a vadgesztenye aknázómoly. A kártétel azonban megfelelő beavatkozással csökkenthető, a fasor élettartama további évtizedekkel megnövelhető. A fasor védelme annak esztétikai jelentőségén kívül azért is indokolt, mert a vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*) nemrég felkerült Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) Vörös listájára, azaz kihalással fenyegetett.

A védelem lehetővé teszi, hogy a kezelésre az önkormányzat vagy valamely helyi civil szervezet támogatást kaphasson a fenntartásra. Az aknázómoly kártételének csökkentésére többféle módszer is létezik, amelyekkel a fák károsodása csökkenthető, így az esetleges állapotromlás miatt a sírokon okozott anyagi károkozás megelőzhető.

A helyi jelentőségű védelem alá helyezésén túl megvizsgálandó, hogy a fasor érdemes-e a Tolna Megyei értéktárba való bekerülésre.

Az egyesületünk a 2020-ra tervezett temetői fásítást (ezüst hársak ültetése) megelőzően készítettett egy szakvéleményt¹ a fásítással kapcsolatban. Ez a szakvélemény kitér a meglévő gesztenyesorokra. A szakvéleményt szintén mellékeljük beadványunkhoz.

¹ Tervezői szakvélemény 7026 Madocsa, Paksi út - Temető u. hrsz.: 775 Madoccai temetőkert - védőfásítás NÖVÉNYÁLLOMÁNY FEJLESZTÉSI, FASOR TELEPÍTÉSI JAVASLAT (Kiss Tünde – Kertikon Kft.)

Egyesületünk 2020-ban felmérte a gesztenyefák törzskerületét. A temetőben jelenleg 131 darab vadgesztenye van. Ebből 7 darab a kettős soron kívül, a ravatalozó körül található. A ravatalozó előtti nagyméretű magaskőrís ugyan fajban eltér, de helyzetét és méretét figyelembe véve a faegyed védelme indokolt, együttesen kezelendő a fasorral. Tehát jelen beadvány készítésekor összesen 132 fa védelméről van szó, amely a jövőben változni fog). A szakvélemény szerint „A faj növekedési jellemzőit tekintve a 40-50 cm közötti törzsátmérő kb. 33 éves korú fákra utal, az 50-60 cm törzsátmérő között feltételezhető a kb. 40 éves kor, 60-70 cm között pedig kb. 46 év. A vadgesztenye fák ideális körülmények között viszonylag hosszú életűek: 60 éves korban érik el az egyedek a kifejezett méretet, s az elöregedésük hozzávetőlegesen 100 éves korban kezdődik.”

A szakvéleményben továbbá az alábbi gondolatok olvashatók:

- Madocsa területén mindeddig leginkább a régészeti, valamint az építészeti értékek kiemelésével foglalkoztak az értékfeltáró tanulmányok és vizsgálatok - az élő, természeti, illetve táji elemek teljes kihagyásával. Ezúton javasoljuk, hogy a fenti vázolt vizsgálatot kövesse települési szinten olyan előkészítő munka, melynek eredményeképpen ezen fasoroknak a helyi védelem alá helyezése megtörténhet. Ennek az lenne a haszna, hogy egyrészt helyben is jelentene hivatalos védettséget: nemcsak megbecsülést, hanem bírsághatóságot is, ami védelmet adhatna a fáknek az általános temető használat, temetkezési munkálatok, fenntartás, stb. során; másrészt támogatást lehetne igényelni a releváns települési, táji értékek fenntartását célzó forrásokból, célzottan erre a fasorra (injektálás, faápolás, stb.), tehát az adódó költségvonzat nem csak a helyi közösségre hárulna.
- A két kettős fasor egyedeit egymáshoz a szükségesnél közelebb, sűrűbb távolságokkal telepítették: 4-5 m-es tő- illetve sortávolságokkal, holott ideális a min. 7-8 m-es távolság lett volna. A sűrű telepítés következtében gyorsabban záródik egy fasor, de a fokozódó árnyékvetés miatt elhaló ágaknál idővel több egészségügyi metszés válhat szükségessé és egy esetleges betegség is gyorsabban terjedhet. Mára túlságosan előrehaladt fejlettségi szintet értek el a fasort alkotó egyedek, azaz megkésett lenne egy esetleges ritkítás: valószínűsíthetően a ritkítással előálló megmaradt fák koronái nem tudnák kellően kiküszöbölni a több évtizedes fejlődési determinációt.
- A szükséges faápolással és a kívánt szintű fenntartással akár több évtizeden át a temetőkert értékes, karakteres díszei maradhatnak e fasorok - feltételezve, hogy a jelenlegi veszélyeztetettség drasztikusan nem súlyosbodik az idő múlásával. Mindenképpen kedvezőbb és ésszerűbb egy meglévő, beállt, és nagy vonalakban kielégítő állapotú fasor fenntartása és ápolása, mint egy teljesen új fasor telepítése - minden előkészítési és megvalósítási munkálatot figyelembe véve.

Nyugati kettős fasor

Keleti kettős fasor

Magaskőr és gesztenyék a ravataló körül

Virágzó gesztenyék

Összefoglalás:

A természetvédelmi és tájképi, valamint kulturális érték alapján indokoltnak látjuk a felsorolt területek természeti emlékké való nyilvánítását.

A terület hasonlóan kiemelkedő jelentőségű területeit egyesületünk a következő időszakban folyamatosan monitorozza, felméri. A munka előrehaladtával hasonló kérelmek formájában újabb területek védelem alá helyezését fogjuk kezdeményezni a Madocsa környéki, még megmaradt, ugyanakkor jelentős természeti értékek megőrzése érdekében.

Mellékeljük a jelen beadványunkban védelemre javasolt fasorok és a vadkörte fa kezelési tervének és egyéb javasolt beavatkozásoknak a tervezetét is.

Madocsa, 2020.10.14.

Mellékletek:

- Madocsai Temetőkert - Növényállomány fejlesztés, fasor telepítési javaslat (Kertikon Kft.)
- Kezelési tervek és javasolt beavatkozások

Vadkörte és a katonasírok kezelési terve:

Gyakorlati célkitűzések:

- Vadkörte és körülötte megtalálható régi sírkövek, valamint a katonasírok kezelése, megőrzése, fenntartása

Természetvédelmi stratégiák kialakítása:

- A védett értéket veszélyeztető invazív fajok példányainak eltávolítása.
- Az illegális szemétkerakók folyamatos felszámolása.
- Természetvédelmi kezeléseket megalapozó és azokat tovább fejlesztő kutatások támogatása.
- A területen található természeti és kulturális értékek bemutatásának biztosítása.

Kezelési módok, korlátozások, tilalmak

- a kezelés célja az idős fa hosszútávú fenntartása
- tilos a vadkörtefa kivágása
- tilos az élőhelyen bármilyen hulladék lerakása
- tilos az élőhelyen tűz gyújtása
- a fa pusztulása esetén ugyanolyan fafajú fával történő pótlást kell végezni
- a fa gallyazása csak személyi sérülés vagy vagyoni kár megelőzése miatt indokolt
- a területet esetlegesen szegélyező invazív, tájidegen fa-vagy cserjefajok, esetleg azonos fajú, de felesleges gyökérsarjak eltávolítása lehetséges az élőhely minél kisebb mértékű bolygatásával.
- a fa alatt évente legalább 1x a gyepet kaszálni szükséges
- 5 évente el kell végezni a növényvédelmi szakember által koordinált faápolási munkákat (gallyazás, odúkezelés és az esetleges betegségek feltárása)
- a fa tövében tilos a fát teljesen körbeölelő vízzáró térburkolat kialakítása, lehetőleg kerülni kell az olyan burkolat kialakítását, amely a csapadékvíz beszívargását gátolja

Vadgesztenye fasor kezelési terve és javasolt beavatkozások:

Javasolt beavatkozások¹:

A két meglévő Aesculus hippocastanum (Vadgesztenye) kettős fasor jelenlegi állapota és jellemzői:

- A fasorok egyedei szerencsés módon visszafogottan mutatják az aknázómoly károsítás arányát, köszönhetően a település mikroklimatikus viszonyainak és a fák viszonylag fiatal életkorának.
- A fasorok egyedei jelentős számban mutatnak kéregsérüléseket, odúsodásokat - ezek temető fenntartási, temetkezési munkálatok következtében is keletkezhetnek, de rendszeres ápolás hiányában különösebb emberi károsítás nélkül is bekövetkezhetett sebeik súlyosbodása.
- A hiányzó fahelyeknél a fasorban más fajjal történt fapótlások megjelenése zavaróbb hatású.
- Helyenként a túlnőtt szomszédos fák vagy facsoportok, esetenként a vadon nőtt gyomfák, invazív fajú egyedek a vadgesztenye fasor kárára növekszenek. A két meglévő Aesculus hippocastanum (Vadgesztenye) kettős fasor - javaslat és távlati jövő:
- A fafaj fő károsítójaként számon tartott aknázómoly elleni injektálás indokolt és szükséges a fák életkorát meghosszabbítandó. A témában ami a leginkább megfizethetetlen, az az időtényező.
- Emellett növényegészségügyi kezelésbe tartozóan javasoljuk az egészségügyi metszéseket, gallyazást, továbbá kiemelten a kéregsérülések kezelését, az odúkezelési és faápolási munkákat.
- A szükséges faápolási munkákat megalapozandó tanácsos átfogó Fafelmérési, -védelmi és kezelési tervrész készítése, megfelelő tervezési alaptérkép (geodéziai felmérés) alapon és a faállapot szerint indokolt speciális vizsgálatok elvégzésével (minősített favizsgáló bevonásával, műszeres-akusztikus favizsgálat

¹ Tervezői szakvélemény 7026 Madocsa, Paksi út - Temető u. hrsz.: 775 Madocsa-i temetőkert - védőfásítás
NÖVÉNYÁLLOMÁNY FEJLESZTÉSI, FASOR TELEPÍTÉSI JAVASLAT (Kiss Tünde – Kertikon Kft.)

alkalmazásával) is kiegészítve az előkészítő felmérési munkát. Ez alapján meghatározható egyedekre lebontva is a faápoló szakmunka, az indokolt sorrendben.

- A fasort zavaró faegyedek, facsoportok esetében fakivágást is előirányzó munkarész javasolt.
- Részletes favizsgálat segítségével településgazdálkodási értelemben is kifejezhető e fasorok pénzügyileg kalkulálható értéke: elsősorban ökológiai és funkcionális alapon. Emellett persze eszmei, esztétikai és egyedi természeti értéket is képviselnek: tájértékként, települési értékként.
- Az optimálisan csak több évtized múlva szükségessé váló vadgesztenye fasor cserét előnyösen úgy időzítve lehet beütemezni, hogy az aktuális fásítási szándék szerinti új fasorok már beállnak, s elkerülhető a puszta temető látványa. Ám célszerű lesz így is az ütemes, fokozatos fasorcseré.

Gyakorlati természetvédelmi célkitűzések:

- Kettős vadgesztenye fasorok kezelése, megőrzése, fenntartása

Kezelési módok, korlátozások, tilalmak

- a kezelés célja a kettős vadgesztenye fasorok fenntartása
- a fasorból fa kivágása csak vis major esetén, a képviselő-testület jóváhagyásával lehetséges, egyéb esetben növényvédelmi szakember hivatalos szaktanácsa esetén lehetséges
- a fasor cseréjéhez tájépítész szakvéleménye szükséges
- tilos az élőhelyen bármilyen hulladék lerakása
- tilos az élőhelyen tűz gyújtása
- a kipusztult fák pótlása lehetőleg azonos fafajtaival (európai vadgesztenye) történjen, vagy az aknázómolynak ellenálló változatával
- a fa gallyazása csak személyi sérülés vagy vagyoni kár megelőzése miatt indokolt
- a fasorokat esetlegesen szegélyező invazív, tájidegen fa-vagy cserjefajok eltávolítása lehetséges az élőhely minél kisebb mértékű bolygatásával.
- 5 évente el kell végezni a növényvédelmi szakember által koordinált faápolási munkákat (gallyazás, odúkezelés és az esetleges betegségek feltárása)
- az aknázómoly kártételének minimalizálása céljából szakember által végzett permetezéssel vagy injektálásos eljárással megfelelő növényvédőszerrel kell alkalmazni
- a fák 3 méteres távolságán belül a gyökérszónában végzett földmunkák során a fák vastagabb gyökereinek átvágása tilos, azokat nedves rongyba tekerve meg kell őrizni
- a sírhelyek kialakításakor törekedni kell arra (figyelembe véve természetesen az erkölcsi és kegyeleti okokat), hogy a fasor jelenlegi pozíciójától számított 1-1 méterre ne épüljön sírhely, elősegítve így a későbbi újratelepítést
- a fasor faegyedeinek tövében tilos a fát teljesen körbeölelő vízzáró térburkolat kialakítása, lehetőleg kerülni kell az olyan burkolat kialakítását, amely a csapadékvíz beszívargását gátolja